

Finansdepartementet
Ert dnr Fi2025/01857

2026-01-20

Remissvar på betänkandet Fler möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2025:96)

Adda lämnar på eget initiativ remissvar på rubricerat betänkande.

Adda AB ägs av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillsammans med 256 kommuner. Bolaget erbjuder produkter och tjänster genom två verksamheter: Adda Inköpscentral AB och Adda Kompetens.

Adda Kompetens stödjer kommuners och regioners kompetensutveckling med bl.a. utbildningar, en nationell lärplattform och andra digitala tjänster inom exempelvis offentlig upphandling, beredskap, cybersäkerhet och socialtjänsten.

I de inledande avsnitten redogör Adda kortfattat för vad en nationell inköpscentral är och vilket uppdrag och vilka befogenheter en sådan har enligt gällande regelverk. Syftet är att komplettera Produktivitetskommissionens bedömningar och förslag genom att synliggöra de mervärden som nationella inköpscentraler tillför effektiviteten i den offentliga sektorn och de fokusområden som lyfts i betänkandet.

Nationella inköpscentraler – uppdrag och befogenheter

Nationella inköpscentraler i Sverige – såsom Adda Inköpscentral, Statens inköpscentral vid Kammarkollegiet, Sinfra och HBV – har i dag en central roll i det offentliga inköpssystemet. Vi agerar som upphandlande myndigheter eller enheter enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) och lagen om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF). Vårt uppdrag är att genomföra samordnade upphandlingar för andra upphandlande myndigheter och enheter.

Verksamheten omfattar bland annat behovs- och marknadsanalys, förstudier, upphandling, avtalsförvaltning, leverantörsdialog, uppföljning samt rådgivning till offentliga aktörer.

Enligt LOU (och LUF) får inköpscentraler bland annat:

- upphandla och tillhandahålla ramavtal och dynamiska inköpssystem som andra offentliga aktörer kan avropa från,
- samla in och samordna behov från ett stort antal aktörer, inkl. statliga myndigheter, kommuner, regioner och offentliga bolag,
- agera med full behörighet att genomföra hela upphandlingsprocessen, inklusive avtalstecknande och hantering av rättsliga prövningar, för avtal som deras kunder/medlemmar sedan avropar från, samt
- stödja sina kunder/medlemmar/avropande organisationer i arbetet med behovsbedömning, marknadsanalys och kravställning, vilket är särskilt viktigt vid upphandling av komplexa varor och tjänster.

Enligt upphandlingsregelverket får inköpscentraler även bedriva grossistverksamhet, inklusive lagerhållning. Inom exempelvis försörjningsberedskap och upphandlingar i kris kan inköpscentraler därmed fungera som mellanhand mellan leverantörer och offentliga slutkunder. Det har visat sig mycket värdefullt i bristsituationer.

Nationella inköpscentraler är ett kompetensnav för att tillgodose ägares inriktning, kunders efterfrågan och leverantörers berättigade krav.

Användningen av nationella inköpscentraler medför flera fördelar och möjligheter. Centraliserade inköp innebär exempelvis:

- möjligheter till strategisk styrning av offentlig sektor inom områden som försörjningsberedskap, hållbarhet, arbetet mot välfärdsbrottslighet, kvalitetsstandarder, införande av ny teknik,
- väsentligt reducerade transaktionskostnader för såväl upphandlande myndigheter och enheter som anbudsgivande företag genom att samla många organisationers behov i en upphandling (och ett anbud),
- samlad köpkraft som kan ge volymrabatter, samt
- möjligheter att strategiskt påverka och utveckla marknader genom krav och villkor som bidrar till standardisering eller marknadsutveckling.

Samtliga nationella inköpscentraler följer också upp sina avtalslösningar. Detta innebär att:

- vi bidrar till att offentlig sektor får det som har krävts och betalas för,

- uppföljningen sker till avsevärt lägre transaktionskostnader för kommuner, regioner, statliga myndigheter och deras leverantörer (jämför med om alla skulle följa upp), samt
- seriösa leverantörer premieras vilket inte sker om uppföljningen uteblir (vilket redovisad statistik antyder).

Närmare om Adda Inköpscentral AB

Adda Inköpscentral samordnar upphandlingar samt förvaltar och följer upp avtal och leverantörer inom områden som samhällsbyggnad, vård, läkemedel & social omsorg, utbildning & lärande, energi, fordon, möbler, IT & digitalisering, programvaror. Avtalsportföljen omsätter årligen drygt 20 miljarder kronor och omfattar cirka 130 ramavtal samt ett antal dynamiska inköpssystem (DIS).

Adda samarbetar även med inköpscentraler i andra europeiska länder i syfte att främja erfarenhetsutbyte, hitta gemensamma lösningar samt ta tillvara den gemensamma köpkraften.

Addas remissynpunkter

Adda fokuserar sina synpunkter på avsnitt 15 om offentlig upphandling. Adda instämmer med det som SKR framför i sitt remissyttrande, med de tillägg och förtydliganden som redovisas nedan.

Vi tillstyrker kommissionens:

- **Bedömning och förslag** om att den offentliga sektorn i större utsträckning bör ta tillvara erfarenheter från tidigare leverantörsrelationer vid tilldelning av nya kontrakt. Vi anser att Sverige bör lyfta denna fråga i den pågående översynen av upphandlingsdirektiven, mot bakgrund av slutsatserna i Konkurrensverkets analys och vi bidrar gärna med underlag.
- **Förslag** om att länka samman uppgifter från hela inköpsprocessen och samla in data om den samlade inköpsvolymen i syfte att förbättra möjligheterna till analys och uppföljning, liksom förslaget att hela den offentliga sektorn ska tillämpa elektroniska inköp.

Vi anser att Sverige bör driva frågan om att upphandlingsdirektiven framtidssäkras när det gäller digitalisering och AI. Regelverket bör möjliggöra datadrivna och iterativa, men samtidigt rättssäkra, inköps- och upphandlingsförfaranden. Avsikten bör vara att den fulla potentialen i AI kan tas tillvara, med respekt för EU-rättens grundläggande principer, inkl. behovet av rättssäkerhet. Adda bidrar gärna med underlag.

- **Förslag** om att etablera en statlig annonsdatabas.

- **Förslag** om att stärka Upphandlingsmyndighetens upphandlingsstöd, med tillägget att Adda – tillsammans med andra upphandlande myndigheter – sedan många år tillbaka bidrar till utvecklingen av stödet, exempelvis inom området hållbara leveranskedjor. Vi vill särskilt understryka att det finns betydande effektiviseringsvinster och besparingar att göra genom en central samordning av kompetens, till nytta för såväl upphandlande organisationer som leverantörer.
- **Principen** om en högre tröskel för överprövning. Frågan om avgifter i förvaltningsdomstol har visserligen utretts, men det kvarstår att avgifter är en ovanlig förekomst i dessa domstolar. Därutöver har det i tidigare lagstiftningsarbete visats sig vara svårt att utforma ett system som inte motverkar överprövning välgrundade klagomål utan leda till oproportionerlig administrativ belastning för domstolarna.
- **Förslaget** att koncentrera upphandlingsmål till färre förvaltningsrätter och kammarrätter. Vi delar kommissionens bedömning att domstolarnas kompetens i upphandlingsmål bör koncentreras och därmed stärkas givet att måltypens komplexitet och att den är relativt ovanlig i förvaltningsdomstol. Samtidigt anser vi att inrättandet av en specialdomstol bör övervägas som ett alternativ givet den offentliga upphandlingens betydelse för offentlig sektor (19 procent av Sveriges BNP). Enligt vår uppfattning utgör den danska klagenämnden en relevant förebild.
- **Bedömningen** att det europeiska upphandlingsregelverket bör utformas så att det offentliga ges förutsättningar att göra goda affärer. Adda uppmanar regeringen att i översynen av upphandlingsdirektiven prioritera att professionella inköpsorganisationer ges väsentligt ökad handlingsfrihet. Vi vill samtidigt understryka men regelverket i sin helhet behöver genomgå ett ”förenklingsbad” om vi ska nå de mål som direktiven åsyftar. Adda bidrar gärna med underlag i den pågående direktivöversynen.

Beslut om detta utlåtande har fattats av Addas vd Malin de Verdier. I handläggningen deltog chefen för inköpscentralen Malin Sievers samt chefsjuristen Åsa Edman, tillika expert till Europeiska kommissionen i översynen av upphandlingsdirektiven.

Malin de Verdier
Verkställande direktör
Adda